

OP HET RANDJE VAN UITGESTREKTE BROEKLANDEN: 'VAN RIJBROEK' EN 'VAN DEN BROEK'

Nergens in de regio is de ruimtelijke dynamiek zo groot als in Veghel. Veghelaren zijn immers landmakers. Gedreven door een florierende economie creëerden ze het huidige landschap dat een mengelmoes is van authentiek Meierijs beekdallandschap, ruilverkaveling en verstedelijking. Waar het oude Veghel verdwenen is, zou je verwachten dat haar verhalen ook verloren raakten. Toch dragen mensen in de hele regio via hun familienaam (on)bewust die oude verhalen met zich mee. In deze serie passeren typische, in Veghel gewortelde familienamen de revue.

Door: Rolf Vonk

Nog niet zo heel lang geleden werd het Veghelse landschap bepaald door eindeloze rijen 'Kanidassen' of populieren. Deze snelgroeïende waterslurpers werden vanaf de 18^e eeuw massaal aangeplant op de vochtige leemhoudende gronden die de Veghelse bodem kenmerken. Typische broeklanden of vlaktes waar het water slecht weg kon, waren bijvoorbeeld het Beukelaarsbroek, Vensbroek, Kempkensbroek of de Dubbelen. Veruit het bekendste is het Rijbroek, waar tegenwoordig het kerkdorp Zijtaart ligt. De naam Rijbroek betekent 'ruw broekland' en tot in de 18^e eeuw bestond het uit een drassige heidevlakte met talloze waterloopjes die het regenwater vanaf Jekschoot naar de Aa brachten. Aan de rand van het Rijbroek lag de Geertruijhoeve, een boerderij van het Bossche vrouwenklooster Sint-Geertrui. Met de Vrede van Münster in 1648 werd ze als kerkelijk goed in beslag genomen door de Staten-Generaal. Als 's landshoeve werd ze vervolgens door de overheid verpacht. In 1709 betrokken Jan Hendrick Ariens en zijn vrouw Eijcken Tunis de Geertruijhoeve. Hun nakomelingen noemden zich Van Rijbroek, een familienaam die tot de meest kenmerkende van Veghel behoort én onlosmakelijk met Zijtaart verbonden is. Het kerkdorp werd namelijk in 1872 gesticht op de weilanden van het ontgonnen Rijbroek. De Veghelse broeklanden werden destijds sowieso in rap tempo ontgonnen. Amper een halve eeuw daarvoor zette Jan van den Broek zijn schop in het Schutboomsbroek aan het Havelte. Het Haveltse Sint-Antoniusgilde had het Schutboomsbroek gebruikt voor haar schuttersoefeningen, maar in de volksmond werd het simpelweg 'broek' genoemd. Een sinds lang verdwenen boerderij aan de rand van dit Schutboomsbroek -nu De Eeuwsels- werd in 1693 bewoond door Goort Henrick Geerits en Anneke Claas Marcelissen en hun nakomelingen noemden zich heel toepasselijk Van den Broek. In Veghel en omgeving wonen nog talloze nakomelingen van deze families Van den Broek en Van Rijbroek. Bekend waren de boerderijen van de Van den Broek's rond de Iepenlaan aan het Hezelaar. Een nalatenschap van de familie Van Rijbroek is het bekende hotel-restaurant De Gouden Leeuw in de Molenstraat. Dat werd gebouwd en uitgebaat door Lambert van Rijbroek. Zoon Adriaan was er ook tramstationchef toen Piet Mondriaan in 1904 uit de tram stapte en vanaf zijn terras de Veghelse windmolen op het schildersdoek vereeuwigde.

Hotel-restaurant De Gouden Leeuw in de Molenstraat werd gebouwd en uitgebaat door de familie Van Rijbroek. Het terras had destijds uitzicht op de Veghelse windmolen.

Lidmaatschap of meer weten over de geschiedenis van Veghel en haar kerkdorpen? Kijk op www.vehchele.nl